

Bernt Hauge
09.05.2019

KLINISK
MENNESKERETTIGHETSARBEID

INNHOOLD

- S 3 Påsken 2019
- S 4 Case – Anmodning om anerkjennelse
- S 6 Den operative samvittighet
Menneskehetens samvittighet
- S 7 Om lojalitet
Om ondskapens banalitet
- S 8 Oppdraget
- S 9 Retten til å eie eiendom
Verdenserklæringens artikkel 17
- S 10 Retten til et verdig liv
- S 11 Retten til å søke beskyttelse
Snøballkvinner
- S 12 UNRWA og UNHCR, Hva er forskjellen?
Om artikkel 13 – retten til å bevege seg
- S 13 Menneskerettigheter og mental helse
- S 16 Alle og Ingen
Mer om artikkel 5
- S 17 Å sende signaler
Torturkonvensjonens artikkel 2
- S 18 Torturkonvensjonens artikkel 3
Lidelse i religion og menneskerettigheter
- S 19 «*Et gjennomført mønster ...*»
Noen jenter fra Afghanistan
Snøballkvinner
- S 20 Internasjonal Velferdsforening Trøndelag
- S 21 Inkludering som universalmedisin?
- S 24 Kvinnehus – et blivende menneskerettighetsforetak

PÅSKEN 2019

Denne forelesningen blir skrevet i påsken 2019.

Påske, tid for refleksjon, lag på lag av tanker om meningen med tilværelsen:

- Påske er Newroz, fruktbarhetskultens nye år
- Påske er Exodus, jødernes flukt og frigjøring fra slavetilværelsen Egypt, Pesach – gå forbi,
- Påske er lidelse,
- Påske er frelse, og
- Påske er «*Neste år i Jerusalem*».

Det er sagt at: «*Det menneske som lider, er hellig, og har krav på hele Verdens oppmerksomhet*». Bortsett fra blomstrende språk, er ikke dette mer radikalt enn Genèvekonvensjonenes nøytralitetsbestemmelser eller kravet om at nødetater må kunne nås uten unødige forsinkelser.

Det er samtidig en forståelse av respekten for hellige rom. Søker du tilflukt i det hellige rom, er du beskyttet.

Det er samtidig en forståelse av tradisjonell gjestfrihet og hjemmets integritet, «*My home is my castle*». Når du er husets gjest, har du husets beskyttelse.

Det er samtidig til beklagelse av at staten fratrar enkeltindivid, familier, lokalsamfunn, trossamfunn og andre grupper beskyttelsesrett, beskyttelsesvilje og dermed beskyttelsesevne. Det er både rett og riktig at staten har beskytteransvar. Det å beskytte er statens idé. At staten har beskytteransvar må imidlertid ikke forstås dit hen at staten har beskyttermonopol. Den Universelle Menneskerettighetserklæringens overordnede idé er at VI, det vil si «*alle mennesker*», «*hvert individ og hver samfunnsmyndighet*», «*alle medlemmer av menneskeslekten*» og «*alle folk og alle nasjoner*», «*med denne erklæring stadig i tankene*» er gjensidig ansvarlige for å beskytte hverandre. Jf. artikkel 1, andre setning:

De er utstyrt med fornuft og samvittighet og bør handle mot hverandre i brorskapets ånd.

CASE – ANMODNING OM ANERKJENNELSE

FRA BREV TIL UDI I VÅRT SAKSNR 15/18

ANMODNING OM ANERKJENNELSE AV MANN MED OPPRINNELSE I XXXXXX

- XXXX XXXXXX XXX   F xx.xx.xxxx

Vi viser til Verdenserklæringens innledning, de to første avsnittene:

Da anerkjennelsen av menneskeverd og like og umistelige rettigheter for alle medlemmer av menneskeslekten er grunnlaget for frihet, rettferdighet og fred i verden,

Da tilsidesettelse av og forakt for menneskerettighetene har ført til barbariske handlinger som har rystet menneskehetens samvittighet, og da framveksten av en verden hvor menneskene har tale- og trosfrihet og frihet fra frykt og nød, er blitt kunngjort som folkenes høyeste mål,

Med dette anmodes om at søkeren

- får anerkjent menneskeverd og like og umistelige rettigheter i samsvar med Verdenserklæringen om Menneskerettighetene,
- og at dette blir registrert i norsk og internasjonalt folkeregister i samsvar med Konvensjonen om Sivile og Politiske Rettigheter, artikkel 24, jf. Barnekonvensjonens artikkel 7.

Denne saken viser et menneske som er under gulvet, det vil si under the social protection floor. Saken er et eksempel på hvordan fokus på innvandringsstrategiske hensyn kan bli så konsentrert at den som har som oppgave å se mennesket, ikke ser gulvet, the social protection floor, enn si, ikke ser gulv og menneske i samme bilde.

Artikkel 1, første setning:

Alle mennesker er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter.

04.04.2018 skrev vi:

Sivilt død, det vil si et menneske som er uten sivile rettigheter.

Søkeren søkte norsk beskyttelse for 8 år siden. 6 år er gått siden UNEs endelige vedtak. Vedtaket er ikke bare et forvaltningsmessig avslag på en søknad om beskyttelse. For søkeren betyr vedtaket i praksis en ikke tidsbegrenset dom; utstøtt, fredløs.

Vi minner om Verdenserklæringens artikkel 1, andre setning:

De er utstyrt med fornuft og samvittighet og bør handle mot hverandre i brorskapets ånd.

og om Verdenserklæringens artikkel 28:

Enhver har krav på en sosial og internasjonal orden som fullt ut kan virkeliggjøre de rettigheter og friheter som er nevnt i denne erklæring.

Søkeren er en av de som *ikke* erfarer anerkjennelse av menneskeverd og like og umistelige rettigheter. Han holdes utenfor den krets. Selv omtaler vi mennesker som mangler slik anerkjennelse, som Sivilt døde.

Verdifastsettelse i forhold til Verdenserklæringens artikkel 17: «*Enhver har rett til å eie eiendom ...*», det vil spesielt si til å eie seg selv, sin arbeidskraft og et livsgrunnlag. Uten rett til å arbeide er søkeren definert som uten verdi. Artikkel 17 sett sammen med artikkel 4, som er om slaveri og slavehandel. Søkerens status er ikke høyere enn slavens og trellens, kanskje lavere. For slike har definert tilhørighet.

Verdenserklæringens artikkel 5, som er om tortur eller grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff. Vi har merket oss "*Committee against Torture*" i «*Concluding observations on the eight periodic report of Norway*" (23 April-18 May 2018), punkt C. *Principal subjects of concern and recommendations,*

- *in paragraph 11 on solitary confinement*
- *in paragraph 15 on the detention of foreigners*
- *in paragraph 16 on the legal safeguards afforded to asylum seekers and foreign nationals pending expulsion*
- *and in paragraph 22 on unaccompanied minors missing from asylum centers*

hvorav vi siterer fra paragraph 15:

The Committee is concerned about the high incidence of systematic isolation ...

Denne søkeren har gjennom nå mer enn 10 år i Norge måttet utholde et liv i høy grad av isolasjon, fra norsk befolkning, fra norsk samfunnsliv og arbeidsliv. Det bør ikke være tvil om at isolasjon påfører smerter, og at dette er i samsvar med hensikten. Jf. uttrykk som *innvandringspoliske hensyn* og *allmennpreventive hensyn*. Vi mener å ha dekning for å bruke ordet *Tortur*.

Derfor stiler vi til UDI som første instans anmodningen om at søkeren

- får anerkjent menneskeverd og like og umistelige rettigheter i samsvar med Verdenserklæringen om Menneskerettighetene,
- og at dette blir registrert i norsk og internasjonalt folkeregister i samsvar med Konvensjonen om Sivile og Politiske Rettigheter, artikkel 24, jf. Barnekonvensjonens artikkel 7.

Med hilsen

For Rådgivningsgruppa i Trondheim

Bernt Hauge

DEN OPERATIVE SAMVITTIGHET

Samvittighet – et svulstige ord til pynt for erklæringen?
eller et reelt redskap i framveksten av en bedre verden?

Ordet «*samvittighet*» dukker opp tre steder i Verdenserklæringen:

I innledningens andre avsnitt:

Da tilsidesettelse av og forakt for menneskerettighetene har ført til barbariske handlinger som har rystet menneskehetens samvittighet, og da framveksten av en verden hvor menneskene har tale- og trosfrihet og frihet fra frykt og nød, er blitt kunngjort som folkenes høyeste mål,

I artikkel 1, andre setning:

*Alle mennesker er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter. De er utstyrt med **fornuft og samvittighet** og bør handle mot hverandre i brorskapets ånd.*

I artikkel 18, første setning:

*Enhver har rett til **tanke-, samvittighets- og religionsfrihet**. ...*

Merk!

- Ordet *fornuft* står ikke alene, men i par med *samvittighet*.
- Ordene *religion* og *tanke* står ikke alene, men i trio med *samvittighet*.
- Mens innledningens andre avsnitt beskriver reguleringsmekanismen:

Da tilsidesettelse av og forakt for menneskerettighetene har ført til barbariske handlinger som har rystet menneskehetens samvittighet, og da framveksten av en verden hvor menneskene har tale- og trosfrihet og frihet fra frykt og nød, er blitt kunngjort som folkenes høyeste mål,

Menneskehetens samvittighet

Jf. formuleringen: «*som et felles mål for alle folk og alle nasjoner, for at hvert individ og hver samfunnsmyndighet, med denne erklæring stadig i tankene, ...*»

Det gjelder alle og enhver, individuelt og kollektivt. Samvittighetens referanse er den samme, *Den universelle menneskerettighetserklæringen*. Kravet til ansvarsbevissthet og inngripen er tydelig: «*Du skal ikke tåle så inderlig vel ...*»

Om lojalitet

Det var tid for valgkamp, og jeg hadde god kontakt med en gruppe unge mennesker som engasjerte seg sterkt i valgkampen, så god kontakt at jeg tillot meg å stille sokratiske spørsmål:

... om de ikke til tider hadde problemer med hvor de skulle plassere lojaliteten sin, til ideene de sto for, eller til partiet de sto i?

Om ondskapens banalitet

Hannah Arendt i boka «*Eichmann i Jerusalem – en rapport om ondskapens banalitet*» Hun var overrasket over hvor alminnelig Eichmann var, hvor normal han var, og hvor alminnelige og normale mange av Holocausts underordnede funksjonærer og eksekutører var. De fulgte ordre og gjorde jobben sin, samvittighetsfullt.

Spørsmålene står i kø:

- Hvor mye samvittighet ville vært nødvendig for å stoppe Holocaust?
- Hvor mye samvittighet ville vært nødvendig for å stoppe Manhattanprosjektet?
- Hvor mye og hva slags samvittighet må til for å avvikle flyktningkrisa?
- Hvor mye og hva slags samvittighet må til for å avvikle miljøkrisene?
- Hvordan kan vi så utvikle denne samvittighet?

OPPDRAGET

Verdenserklæringen om Menneskerettighetene ble kunngjort som:

et felles mål (a common standard of achievement) for alle folk og alle nasjoner, for at hvert individ og hver samfunnsmyndighet, med denne erklæring stadig i tankene, skal søke gjennom undervisning og oppdragelse å fremme respekt for disse rettigheter og friheter, og ved nasjonale og internasjonale tiltak å sikre at de blir allment og effektivt anerkjent og overholdt ...

Sammenholdt med Innledningens første avsnitt:

***Da** anerkjennelsen av menneskeverd og like og umistelige rettigheter for alle medlemmer av menneskeslekten er grunnlaget for frihet, rettferdighet og fred i verden,*

Og med artikkel 1, andre setning:

De er utstyrt med fornuft og samvittighet og bør handle mot hverandre i brorskapets ånd.

Verdenserklæringen er en handlingsplan. Oppdraget er tydelig og blir enda tydeligere når vi føyer til Innledningens andre avsnitt:

***Da** tilsidesettelse av og forakt for menneskerettighetene har ført til barbariske handlinger som har rystet menneskehetens samvittighet, og da framveksten av en verden hvor menneskene har tale- og trosfrihet og frihet fra frykt og nød, er blitt kunngjort som folkenes høyeste mål,*

På den ene siden:

- *tilsidesettelse av og forakt for menneskerettighetene*
- *barbariske handlinger som har rystet menneskehetens samvittighet*

På den andre siden:

- *fornuft og samvittighet og*
- *framveksten av en verden hvor menneskene har tale- og trosfrihet og frihet fra frykt og nød*

Det onde mot det gode.

Verdenserklæringen favoriserer det gode.

RETTE TIL Å EIE EIENDOM

Verdenserklæringens artikkel 17

1. *Enhver har rett til å eie eiendom alene eller sammen med andre.*
2. *Ingen må vilkårlig fratras sin eiendom.*

Dette er en av de menneskerettighetene som mistolkes mest systematisk, mistolkes dithen at eiendom gir rettigheter, og at rettighetene vokser med kapitalen. I en verden med begrensede ressurser, og hvor overforbruk og misbruk reduserer ressursene ytterligere, er dette galt. Kapitalisme er i så måte en anakronisme. Menneskeslekten er nødt til å rasjonere. Vi er nødt til å forvalte ressursene etter felles plan, med stabile likevektssamfunn for øye.

«*Enhver har rett til å eie eiendom ...*» Det vil si:

- til å eie seg selv,
- til å eie sin arbeidskraft
- og til å eie et livsgrunnlag.

Artikkel 17 bør leses sammen med artikkel 4. De to er komplementære:

Ingen må holdes i slaveri eller trelldom. Slaveri og slavehandel i alle former er forbudt.

Artiklene 17 og 4 bør videre leses sammen med artikkel 18 om trosfrihet:

Enhver har rett til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet. Denne rett omfatter frihet til å skifte religion eller tro, og frihet til enten alene eller sammen med andre, å gi uttrykk for sin religion eller tro gjennom undervisning, utøvelse, tilbedelse eller ritualer.

Dette er også en rettighet som mistolkes, dithen at religionsfrihet forstås som religionenes frihet, det vil si religionenes og de religiøse organisasjonenes rett til å kontrollere sine medlemmers liv; tanker, ord og gjerninger. Men merk formuleringen: «*Denne retten omfatter frihet til å skifte religion eller tro.*»

Vi har her å gjøre med et gjennomgående prinsipp. Artiklene 17 og 4 og 18 bør leses sammen med:

- artikkel 16 som er om familien, det vil si «*den naturlige og grunnleggende enhet i samfunnet*»
- artikkel 19 som er om menings- og ytringsfrihet
- artikkel 20 som er om organisasjonsfrihet
- artikkel 21 som er om offentlig myndighet

RETTE TIL ET VERDIG LIV

Artiklene 16 – 21 bør videre leses sammen med artiklene 22 – 28 som beskriver retten til et verdig liv:

- *Artikkel 22 Enhver har som medlem av samfunnet rett til sosial trygghet og har krav på at de økonomiske, sosiale og kulturelle goder som er uunnværlige for hans verdighet og den frie utvikling av hans personlighet, blir skaffet til veie gjennom nasjonale tiltak og internasjonalt samarbeid i samsvar med hver enkelt stats organisasjon og ressurser.*
- *Artikkel 23 som er om retten til arbeid,*
- *Artikkel 24 som er om retten til hvile og fritid,*
- *Artikkel 25 Enhver har rett til en levestandard som er tilstrekkelig for hans og hans families helse og velvære og som omfatter mat, klær, bolig og helseomsorg og nødvendige sosiale ytelser, og rett til trygghet i tilfelle av arbeidsløshet, sykdom, arbeidsuførhet, enkestand, alderdom eller annen mangel på eksistensmuligheter ...*
- *Artikkel 26 som er om retten til undervisning*
- *Artikkel 27 som er om retten til fritt å delta i samfunnets kulturelle liv*
- *Artikkel 28 Enhver har krav på en sosial og internasjonal orden som fullt ut kan virkeliggjøre de rettigheter og friheter som er nevnt i denne erklæring.*

Merk! Artikkel 28 bringer oss tilbake til innledningen, til kunngjøringen av Verdenserklæringen:

... som et felles mål (a common standard of achievement) for alle folk og alle nasjoner, for at hvert individ og hver samfunnsmyndighet, med denne erklæring stadig i tankene, skal søke gjennom undervisning og oppdragelse å fremme respekt for disse rettigheter og friheter, og ved nasjonale og internasjonale tiltak å sikre at de blir allment og effektivt anerkjent og overholdt ...

RETTE TIL Å SØKE BESKYTTELSE

Verdenserklæringens artikler 13 – 15:

Artikkel 13

1. *Enhver har rett til å bevege seg fritt og til fritt å velge oppholdssted innenfor en stats grenser.*
2. *Enhver har rett til å forlate et hvilket som helst land innbefattet sitt eget og til å vende tilbake til sitt land*

Artikkel 14

1. *Enhver har rett til i andre land å søke og ta imot asyl mot forfølgelse.*
2. ...

Artikkel 15

1. *Enhver har rett til et statsborgerskap.*
2. *Ingen skal vilkårlig berøves sitt statsborgerskap eller nektes retten til å forandre det.*

Oppskriften er tydelig, en oppskrift på internasjonal solidaritet, fellesskap og medmenneskelighet. Spørsmålet er: Hvor solid er solidariteten?

SNØBALLKVINNER

«Løsunger» sa vi om barn som ikke hadde far. Jeg prøvde tilsvarende uttrykk om herreløse kvinner. «Hva mener du med «løse kvinner»?» sa Kjell Olaf. Han likte ikke uttrykket. «Jo, du skjønner det,» sa jeg, «at ei jente som er støtt ut av familie og lokalsamfunn, har ikke en snøballs sjanse (i helvete) til å etablere seg på verdig vis.» «Da skal du kalle dem «Snøballkvinner.» sa Kjell Olaf.

At menneskeverd og menneskerettigheter kolliderer blir forså vidt erfart av både kvinner og menn, men kvinner ofte etter andre mønstre enn menn. Overlatt til seg selv har slike kvinner ikke en snøballs sjanse til å etablere seg på verdig vis. Mulighetene for å havne i det uverdige er formidable; prostitusjon og andre former for trafficking, militis og andre slavelignende virksomheter.

Verden er full av mennesker som ikke har anerkjent menneskeverd og like og umistelige rettigheter.

UNRWA og UNHCR hva er forskjellen?

UNRWA, United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees, ble stiftet etter krigen i 1948 ved FN-resolusjon 302 (IV) av 08.12.1949, og var operativ fra 01.05.1950. Utdannelse, helse, nødhjelp og krisehjelp, sosiale tjenester, organisering og administrasjon av flyktningleirer, mikrofinans, osv. Prinsippet var «å ta vare på dem der de er». I 1950 var tallet 750.000. Etter fire generasjoner i leirer har antallet vokst til mer enn 5.000.000.

UNHCR, United Nations High Commissioner for Refugees, ble etablert 14.12.1950 for å ta seg av flyktningene i Europa etter Andre verdenskrig. Direkte forløpere var:

- United Nations Relief and Rehabilitation Administration, som ble etablert i 1944,
- og IRO, International Refugee Organization, som ble grunnlagt i 1947.

Prinsippet var mer enn å hjelpe dem der de er. Det var å sikre at alle kan utøve retten til å søke og finne trygg beskyttelse i annet land. UNHCR løste den europeiske flyktningkrisen. Mellom 5 og 10 millioner flyktninger ble til 0. Men nye flyktningekriser utviklet seg. Flyktningkonvensjonen av 1951 ble ved en tilleggsprotokoll i 1967 gjort gjeldende for alle flyktninger (uten de som er UNRWAs ansvar) UNHCR angir at de fram til 2015 hadde hjulpet mer enn 50 millioner mennesker til å starte et nytt liv.

Om artikkel 13 – retten til å bevege seg

Nansenpasset ble innført i 1922, i forbindelse med flyktningstrømmene etter den første verdenskrig og den russiske revolusjon, utstedt av Folkeforbundet, til statsløse flyktninger.

IOM, International Organization for Migration, ble dannet i 1951 for å bistå i omplassering av flyktninger etter annen Verdenskrig.

Men i 2019 opplever vi at det å smugle asylsøkere slås i hartkorn med trafficking.

MENNESKERETTIGHETER OG MENTAL HELSE

Fra boka mi – «Alle ..., Enhver ..., Ingen ...»

Kapittel 5: *Frihet fra frykt og nød.*

Kapittel 7: *Det kliniske menneskerettighetsarbeidet.*

I begge disse kapitlene skrev jeg:

For å holde oss i bildet med friske og syke samfunn. I en ikke altfor fjern fremtid er det å håpe at mennesker, like naturlig som de nå søker helseforetak for pleie av sin medisinske helse, kan søke kompetente menneskerettighetsforetak for pleie av sin menneskerettslige helse.

Her og nå skulle jeg ønske at asylsøkere umiddelbart kunne bli registrert, med permanent eller midlertidig identitet, som personer med menneskeverd og menneskerettigheter, og tilbudt meningsfylte program, med arbeid, utdanning, organisering og sosialt innhold, parallelt med undersøkelse/kartlegging av medisinsk og menneskerettslig helsetilstand. Samtidig at det blir gjort anstrengelser for å finne varig samfunnstilhørighet og gode livsløp. Det bør ikke skje at mennesker droppes i det ukjente, eller henvises til identitetsløst liv utenfor samfunnet. Ingen bør sendes bort uten i samarbeid med søkeren og det samfunnet som tar ham eller henne imot for videre integrering. (Jeg bruker her ordet «samarbeid» i likeverdig forstand og ikke i krypende forstand, slik det f.eks. forventes når det brukes uttrykk som «samarbeid om retur».)

I 2005 satt jeg sammen med 3 leger på mitt kontor, leger, asylsøkere og beboere på Sandmoen asylmottak:

- Lege Rabia Sadiq Khan fra Pakistan
- Lege Dr. Seyed Ahmad Hashemi fra Iran
- Psykiater Mohammad Aref Safi fra Afghanistan

Utgangspunkt for samtalen var bekymring for barna på Sandmoen, at asylmottaket ikke var godt oppvekstmiljø, at barna ikke hadde det godt, at de kunne ta skade. Konklusjonen på samtalen ble å gjøre en intervjuundersøkelse for å finne hvordan menneskerettighetssituasjonen på mottaket kunne slå ut i den mentale helsen.

14 menn og to kvinner ble intervjuet med samme skjema.

Her skal bare kort refereres fra spørsmålstillingen fra Delskjema om:

*Din opplevelse av Menneskerettighetssituasjonen på mottaket
Angi alvorlighetsgrad fra 0-6, 6 betyr – svært problematisk*

- Mangel på mening
- Mangel på strukturert dag
- Mangel på sysselsetting
- Mangel på kontroll over eget liv og framtid
- Mangel på muligheter til å ta ansvar for familien
- Mangel på privatliv
- Opplevelse av ydmykelse
- Mangel på likeverd og anerkjennelse
- Mangel på arbeid
- Mangel på utdanningsmuligheter
- Osv.

Mest alvorlig var:

- 13 av 16 svarte 6 på Mangel på arbeid
Mangel på kontroll over egen sak
- 12 av 16 svarte 6 på Mangel på kontroll over eget liv og
framtid
Mangel på familie
- 12 av 15 svarte 6 på Mangel på mulighet til å ta ansvar for
Familien
- Osv.

Tilsvarende på Delskjema om:

Symptomtrykket – Angi alvorlighetsgrad fra 0 - 6

- Søvnproblemer
- Mareritt
- Bekymringer for familien
- Bekymringer for egen framtid
- Angstanfall
- Deprimert
- Skyldfølelse
- Selvmordstanker
- Osv.

Vi kalte intervju skjemaet: *Menneskerettigheter og psykisk helse*. Det besto av 5 deler:

- Psykisk helse
  - Behandlingsapparatet
  - Symptomtrykket
  - Utvikling over tid
- Bakgrunn fra hjemlandet
  - Personlige tap
  - Mangel på rettigheter
- Flukten – Krise eller lettelse?
- Din opplevelse av menneskerettighetssituasjonen på mottaket
- Årsaksvurdering

Med enkle midler klarte vi å tegne «menneskerettslige profiler» på 3 ulike stadier livet, sette disse sammen til menneskerettslige anamneser, og bruke dette til å studere årsaksmønstre, med utslag i mental helse.

Vi leser fra delskjema 5 – *Årsaksvurdering*:

<i>Er din psykiske helse et problem?</i>	15 svarte Ja
	1 svarte Nei
<i>Fra når var den et problem?</i>	8 svarte fra før han/hun kom til Norge
	7 svarte fra tiden i norsk mottak

De alvorligste årsakene:

12 krysset 6 på	<i>Personlige tap i hjemlandet</i>
15 krysset 6 på	<i>Traumer fra hjemlandet</i>
15 krysset 6 på	<i>Atskillelse fra og bekymring for familien</i>
10 krysset 6 på	<i>Traumer fra flukten</i>
9 krysset 6 på	<i>Tilværelsen på norsk mottak</i>

Kombinasjon av årsaker:

14 stykker mente årsakene bygget på hverandre
1 mente at tiden i Norge hadde lettet det psykiske trykket.
14 mente at tiden i Norge hadde gjort det vanskeligere.

Hvis du skal angi etter alvorlighetsgrad fra 0 til 6, hvor alvorlig har mottaks- og ventetilværelsen bidratt til dine psykiske problemer?

1 svarte 4
1 svarte 5
13 svarte 6

ALLE og INGEN

Merk! Artiklene 1, 4 og 5 danner en helhet, handlingens helhet, hvordan mennesker bør handle mot hverandre:

Artikkel 1:

***Alle** mennesker er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter. De er utstyrt med fornuft og samvittighet og bør handle mot hverandre i brorskapets ånd.*

Artikkel 4:

***Ingen** må holdes i slaveri eller trelldom. Slaveri og slavehandel i alle former er forbudt.*

Artikkel 5:

***Ingen** må utsettes for tortur eller grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff.*

Mer om artikkel 5. Merk ordkombinasjonen: «*tortur eller grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff*». Ordkombinasjonen beskriver en helhet. Det er den samme helheten som vi finner i Torturkonvensjonens fulle navn: «*Konvensjon mot tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff*».

Jf. Konvensjonens artikkel 1, som definerer torturbegrepet:

I denne konvensjon skal uttrykket «tortur» bety enhver handling hvorved alvorlig smerte eller lidelse, enten fysisk eller psykisk, bevisst blir tilføyet en person i den hensikt å oppnå fra vedkommende eller en tredje person opplysninger eller en tilståelse, straffe vedkommende for en handling som denne person eller en tredje person har begått eller mistenkes for å ha begått, eller true eller tvinge vedkommende eller en tredje person, eller av hvilken som helst årsak basert på diskriminering av noen art, når slik smerte eller lidelse påføres av eller på tilskyndelse av eller med samtykke eller aksept fra en offentlig tjenestemann eller annen person som opptrer i embets medfør.

Det å påføre hverandre smerte og lidelse, med hensikt. Ond hensikt. Smerte og lidelse. Mye smerte og lidelse. Jeg har påstått, og er så langt aldri blitt saklig motsagt, at vi her identifiserer de mest omfattende helseproblemene i vår tid.

Konklusjonen på vår lille undersøkelse var i samsvar med hva vi kunne forvente:

- at selv dagligdagse menneskerettighetssvikt, som arbeidsløshet, fattigdom, manglende utdanning, diskriminering, osv. kan gi utslag i både smerte og lidelse,
- at større og voldsommere menneskerettighetssvikt gir større utslag på skalaen for smerte og lidelse, og
- at den beste form for forebygging trolig er å gjøre et oppgjør med årsakene, det vil si respektere menneskeverd og beskytte mot diskriminering og annen menneskerettighetssvikt.

Å sende signaler

I Stortingsmelding nr. 17 (2000-2001) ble drøftet gammel viten; behandler du asylsøkere stygt, skremmer du andre fra å komme hit og søke asyl. Behandler du derimot asylsøkere godt, inviterer du flere til å komme hit og søke asyl. Det kalles å sende signaler. Av innvandringspolitiske og allmennpreventive hensyn.

Det var en gang det ble regnet som bra å ta vare på flest mulig, best mulig. Nå erfarer vi som offentlig nasjonalt prioritert målsetning å uttransportere flest mulig. Vi erfarer et politisk engasjement som matcher betegnelsene apartheid og rasehygiene. Ikke bare i Norge. Det er en europeisk trend.

Torturkonvensjonens artikkel 2:

1. *Enhver konvensjonspart skal treffe effektive lovgivningsmessige, forvaltningsmessige, judisielle eller andre tiltak for å forhindre torturhandlinger på noe område under dens jurisdiksjon.*
2. *Ingen særlige omstendigheter av noen art, hverken krigstilstand eller trussel om krig, intern politisk ustabilitet eller annen offentlig krisesituasjon kan påberopes for å rettferdiggjøre tortur.*
3. *Ordre fra en overordnet tjenestemann eller offentlig myndighet kan ikke påberopes for å rettferdiggjøre tortur.*

Torturkonvensjonens artikkel 3:

1. *Ingen konvensjonspart skal utvise, sende tilbake («refouler») eller utlevere en person til en annen stat når det er skjellig grunn til å tro at vedkommende vil være i fare for å bli utsatt for tortur.*
2. *For å avgjøre om slik grunn foreligger, skal de kompetente myndigheter ta alle relevante forhold i betraktning, herunder, der dette er aktuelt, om det i den stat det gjelder finnes et gjennomført mønster for grove, åpenbare eller omfattende brudd på menneskerettighetene.*

Lidelse i religion og menneskerettigheter

Lidelse er et viktig tema i både religion og menneskerettigheter. Men merk, i forskjellig innpakning og i forskjellig forståelse.

Også i Norge kjenner vi religiøse tradisjoner hvor lidelse blir forstått som straff og renselse, at enhver straff i bunn og grunn er selvforskyldt og derved et bevis på den dømtes synder, mens den som dømmes og straffes og tuktes, regnes som streng og rettferdig.

Mens menneskerettighetene forbyr den form for straffedom, det med hensikt å påføre andre smerte og lidelse.

Det er med dette som bakteppe ironisk å høre politikere karakterisere sin egen asylpolitikk som streng og rettferdig.

Det å sende signaler er en barbarisk skikk og hører til ordkretsen *«tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff»*.

Vi møter mennesker som lider, forferdelig.

Spørsmålet er: *Hvem kan vi varsle?*
Hvordan?

«Et gjennomført mønster ...»

Jomfrudom. Ære og skam. Kvinner grepet i hor. Noen ganger konfronteres vi med kulturer og konflikter hvor tradisjonelle mønstre og normer normerer sterkere enn Verdenserklæringen om menneskerettighetene. 2 eksempler:

- 2014 Landsbyen Chibok i Borno State i Nigeria. Boko Haram kidnapper 276 skolejenter. Jenter. Det vil si jomfruer. Det som i neste omgang overrasker, og sjokkerer, er at ikke alle familiene vil ha jentene tilbake, og at ikke alle jentene vil tilbake. De er ikke jenter mer.
- 2019 Det yezidiske samfunnet har akseptert å ønske velkommen tilbake alle jentene som under folkemordet ble kidnappet og skjendet av IS. Det som overrasker, er at barna deres ikke er velkomne.

Noen jenter fra Afghanistan

Unge jenter med opprinnelse i Afghanistan, som søker beskyttelse i Norge. Norske myndigheter vil returnere dem. Bare tanken og trusselen er et overgrep. Afghanistan er et land hvor staten har kollapset når det gjelder menneskerettigheter. Samfunnet og staten er uten evne og fornøden vilje til å beskytte. Når dertil kommer at ære- og skamkulturen stadig er normgivende, tilsier Torturkonvensjonens artikkel 3, jf. Flyktningskonvensjonens artikkel 33, at **ingen** unge jenter må sendes tilbake til Afghanistan.

SNØBALLKVINNER

Det er jenter som er støtt ut av familie og lokalsamfunn, og som ikke har en snøballs sjanse til å etablere seg på verdig vis.

Vi hadde intervjuet 14 menn og 2 kvinner etter samme skjema. Og vi registrerte at kvinner blir utsatt for andre forfølgelsesmønstre enn menn. Jeg tok fram saksmappene til de i alt 58 aktive sakene vi hadde med kvinnelige asylsøkere og plottet hva slags forfølgelselementer hver enkelt hadde erfart.

Oppsummeringen var kraftig lesning. Vi startet en ny undersøkelse: «*Kvinner og jenter, menneskerettigheter og mental, medisinsk og fysisk helse*»

Vi organiserte en diskusjons- og referansegruppe av kvinnelige flyktninger og asylsøkere. Referansegruppen ble organisasjon og kalte seg «*Snøballkvinnene*». («*En organisasjon for kjønnsforfulgte kvinner*») Vi diskuterte i to år før vi var klare til å utvikle nye intervju skjema. I alt intervjuet vi mer enn 80 kvinner etter samme skjema, og la fram 8 rapporter. Undersøkelsen er fyldig referert i boka mi, «*Alle ..., Enhver ..., Ingen ...*»

Vi tegnet menneskerettslige profiler, på tre stadier i kvinnenens liv. Vi så dette sammen med utslag i mental, medisinsk og fysisk helse, og kunne således gjøre menneskerettslige anamneser, det vil si, beskrive hver enkelts lidelseshistorie. («*Patologi*», direkte oversatt, betyr «*lidelseslære*».) Vi lærte oss ydmykhet i forhold til lidelsene og smertene disse kvinnene hadde erfart.

Det som er vår hjemlige tragedie, og som føyer seg til tidligere tragedier av tilsvarende art, og som omfatter både rasehygiene og diskriminering, er at ansvarlige, toneangivende politikere, og med dem den utøvende forvaltning, og med den den folkelige mobb, ikke har eller blokkerer for den samme ydmykhet. Det vil si at «*brorskapets ånd*» legges død. Jf. artikkel 1, andre setning:

De er utstyrt med fornuft og samvittighet og bør handle mot hverandre i brorskapets ånd.

Ondskapens banalitet var ikke et engangsfenomen. Ondskapens banalitet er navnet på et utviklingsmønster som er sørgelig alminnelig.

Internasjonal Velferdsforening Trøndelag

Rådgivningsgruppa ser ikke på menneskerettighetene som et juridisk fag, knyttet til den dømmende makt, men som et helse- og sosialfag, knyttet til oppgaven å pleie, lindre og berede. Vår hovedmålgruppe har vært flyktninger og asylsøkere. Som går fram av det ovenstående, har sakene vi har arbeidet med, i stor utstrekning vært dramatiske; redningsaksjoner for mennesker som er utenfor de kretsene som er beskyttet av universelt menneskeverd, likeverd og menneskerettigheter.

I 2017-2018 skjedde en utvikling. Rabia Sadiq Khan registrerte til dels alvorlige menneskerettighetssvikt i innvandrergupper i Trondheim og Trøndelag, igjen med særskilt fokus på kvinner, og med dem barn, pakistanere først, deretter

også fra andre land. Hun tok initiativ til å danne Pakistansk Velferdsforening Trøndelag, PVT, som vokste til å bli Internasjonal Velferdsforening Trøndelag, IVT, med mer enn 300 medlemmer med opprinnelse i 45 forskjellige land, hele tiden i tett samarbeid med Rådgivningsgruppa, som derved tar opp i seg innvandrere som felles målgruppe.

Vi startet med å praktisere ideer om integrering og inkludering:

- å utvikle et fellesskap
  - som organiserte virksomhet
  - og som representerte gruppen i forhandlinger med kommunale myndigheter og andre organisasjoner
- arrangere norskopplæring
- overføre barna til norsk skole
- veilede i kvinnehelse og opprette samspill med norsk helsetjeneste
- spille sammen med NAV for å finne veier til norsk arbeidsmarked
- utvikle modeller for å inkludere innvandrere i norske fellesskap:
  - den nye eleven i klassen
  - elevens foreldre i foreldresamarbeidet
- og så videre

Vi arbeidet ut fra forståelsen at menneskerettigheter er noe som er utviklet i fellesskapene, for fellesskap, at det er som fullverdig medlem av fellesskapet, eller bedre, at det er som fullverdig medlem av en fullverdig blanding av fellesskap, at du fullt ut kan nyte menneskerettighetenes beskyttelse.

Det vil si en bevissthet om at den som ikke er fullverdig medlem av en fullverdig blanding av fellesskap, risikerer å erfare menneskerettighetssvikt.

Det vil si en bevissthet om den beste behandling, tilsvarende som med andre mangelsykdommer, ofte vil være å kompensere for menneskerettighetssvikten ved å tilføre det som mangler.

Inkludering som universalmedisin?

Perspektivet er svimlende. Kunne Holocaust vært unngått om jøder, sigøynere og uføre hadde vært inkludert i de europeiske samfunnsstrukturene?

Vi vet en medisin vi gjerne vil prøve ut. Kunsten å inkludere. Den bør bli både folkemedisin og barnelærdom. Jf. Verdenserklæringens artikkel 26.2:

Undervisningen skal ta sikte på å utvikle den menneskelige personlighet og styrke respekten for menneskerettighetene og de grunnleggende friheter. Den skal fremme forståelse, toleranse og vennskap mellom alle nasjoner og rasegrupper eller religiøse grupper og skal støtte De Forente Nasjoner arbeid for å opprettholde fred.

Jf. Innledningen, kunngjøringsavsnittet.

Jf. artikkel 1, ordene: «... bør handle mot hverandre i brorskapet ånd»

Å inkludere er en prosess som bør tas høytidelig og innarbeides i faste rutiner. Denne modellen er hentet fra brorskapstradisjoner, med bruk av faddere, men uten troskapsløfte og mystiske ritualer.

Eksempel Ny fremmedspråklig elev i klassen
Han/hun skal ønskes velkommen, introduseres til og inkluderes i klassemiljøet og det ytre miljøet.
Forslaget er en prosess i fire trinn:

1. Høytidelig velkommen og presentasjon i klassen.
2. 2 faddere utnevnes med konkrete oppgaver i veiledning og sosialisering.
3. En innvielsesfase som avsluttes med
4. et sosialt evenement med høytidelig opptak i fellesskapet.

Regi klasselærer / kontaktlærer

Til de konkrete oppgavene i veiledning og sosialisering kan f.eks. høre:

- å ha nykomlingen med hjem for å introduseres til en norsk familie
- å være med nykomlingen hjem
- å ha han eller henne med på trening, FFO, klubb og andre aktiviteter
- å jobbe sammen om lekser
- å lage album om den første tiden i ny klasse, ny skole og nytt lokalmiljø

De gjensidige erfaringene, å ta på alvor og å bli tatt på alvor, er viktige. Derfor er både velkomsten og det sosiale evenementet viktig, og likeledes samtalen den ansvarlige læreren har med faddere og nykomling. Tiden som går med, er grunnleggende sosial læring og vel anvendt.

Albumet er også viktig, både som arbeidsoppgave, til å inspirere og strukturere arbeidet etter, og som dokumentasjon. Albumet bør være elevens eiendom.

- Elevens inkludering i klassen
- Foreldrenes inkludering i foreldresamarbeidet
- Familiens inkludering i nabofellesskapet
- Og så videre.

Det det dreier seg om, er ikke mer komplisert og mystisk enn å utvikle og allmenngjøre koder for skikk og bruk, med Verdenserklæringen som vedtatt grunnstandard, og med artikkel 26.2 som spesiell referanse, «*Undervisningen skal ta sikte på ...*»; Det det dreier seg om er anvendt frigjøringspedagogikk.

Det kan også dreie seg om å utvikle strategier:

For yrkesforberedende skoler er det en idé å etablere kontakt med fadderbedrifter, som et første stadium i elevenes inkludering og identifisering med yrket, å bli ønsket velkommen av en arbeidsgiver, etablere tilhørighet til og identifisering med et fag, så langt at utdannelsen oppleves som en integrert del av karrieren.

Likeledes vil det være en idé at asylsøkere fra dag én i asylsøkerkarrieren kan engasjeres i nyttig og meningsfylt virksomhet. Hensettelse til isolat og lediggang er roten til mye ondt. Lediggang er i seg selv en lidelse. Dertil økonomisk ulønnsomt. Gode resurser skal ikke legges brakk og forvitre. De må aktiviseres, stimuleres og utvikles. Vi må forebygge og unngå alternativet, nemlig det å stå utenfor, eventuelt å havne i dårlig selskap og under stygg kontroll.

Vi vet en medisin vi gjerne ser utprøvd. Kunsten å inkludere.

Spørsmålet er de inkluderende instanser, om de vil ta denne medisinen?

KVINNEHUS – ET BLIVENDE MENNESKERETTIGHETSFORETAK?

Rådgivningsgruppa ser ikke på menneskerettighetene først og fremst som et juridisk fag, knyttet til den dømmende makt, men som et helse- og sosialfag, knyttet til oppgaver som å overvåke, forebygge, behandle, hele og styrke, lindre og pleie. Visjonen er å medvirke til å utvikle en nasjonal første linjes menneskerettighetstjeneste, et menneskerettighetsvesen som arbeider sammen med og på linje med helse- og sosialvesenet.

Når nå Trondheim bystyre, med referanse til IVTs virksomhet, har vedtatt opprettelse av et kvinnehus i Trondheim, vil vi gjerne se som ambisjon at kvinnehuset utvikles til å bli et kvalifisert menneskerettighetsforetak. Det vil si, i løpet av en pionertid på 2 år, å fylle huset med en faglig kompetanse og tjenestetilbud som nå ikke finnes.

«Som nå ikke finnes» - Illustrerende er at allerede når visjon og ambisjon skal formuleres, er vi avhengig av å bruke ny terminologi.

Det er vi også nødt til når vi vil utrede «*Menneskerettslig patologi*» som nytt fagfelt:

- Å oppfatte ondskapens banalitet som sykdom, en meget smittsom sådan, mens det å drive omfattende inkludering er en anbefalelsesverdig forebyggende kur imot denne sykdommen, som vaksine å regne.
- Å se på det å sende signaler, for å spre frykt, som sykdom, den sykdommen som heter terror.

Med referanse til artikkel 5:

Ingen må utsettes for tortur eller grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff.

Det i ond hensikt å påføre andre alvorlig smerte og lidelse, er ikke bare umoral, det er ondskap og galskap. Det er derfor absolutt forbud mot å eksponere noen for slike handlinger, eventuelt å sende dem til et sted eller en situasjon hvor de risikerer å bli eksponert for slike handlinger.